

ЕКОНОМІЧНА СТАТИСТИКА. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ТА АУДИТ

УДК 657: 336+338
JEL Classification: M21; M41; K34

АДАПТАЦІЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ДІЯЛЬНОСТІ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ ДО РЕАЛІЙ ВОЄННОГО СТАНУ ТА ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

©2024 ГОНЧАРУК С. М., КОРПАН К. І.

УДК 657: 336+338
JEL Classification: M21; M41; K34

Гончарук С. М., Корпан К. І.

Адаптація обліку і контролю діяльності малих підприємств до реалій воєнного стану та післявоєнного відновлення бізнесу в Україні

Мета статті полягає у дослідженні ключових аспектів та особливостей обліку і контролю підприємств малого бізнесу України за умов воєнного стану. Визначено, що з початком повномасштабної війни росії проти України органи державної влади затвердили низку законодавчих і нормативно-правових актів, спрямованих на оптимізацію окремих бізнес-процесів українських підприємств, зокрема підприємств малого бізнесу. Законодавчі новації стосуються і порядку обліку та контролю на підприємстві, до яких повинні адаптуватися бухгалтери підприємств у сучасних реаліях. За результатами проведеного дослідження встановлено, що в умовах війни в Україні облік на малих підприємствах зазнав суттєвих трансформацій, зокрема, виникає необхідність обліку операцій з безоплатної передачі майна на потреби армії, нарахування амортизації на таке майно, обліку гуманітарної та благодійної допомоги тощо. Також змінюються і вимоги та обмеження щодо проведення на малих підприємствах інвентаризації та податкового контролю. Відповідно до внесених під час дії воєнного стану змін у податкове законодавство поновлена можливість проведення документальних позапланових, камеральних і фактичних перевірок, а з початку грудня 2023 року в Україні тимчасово запроваджено мораторій на проведення документальних і фактичних перевірок за умови наявності на це підстав. Подальші дослідження за цією тематикою доречно спрямувати на визначення оптимальних варіантів автоматизації облікових процесів, шляхів спрощення та адаптації проведення контрольних заходів діяльності малих підприємств України у післявоєнний період.

Ключові слова: адаптація, бухгалтерський облік, воєнний стан, гуманітарна допомога, законодавчі новації, інвентаризація, контроль, податковий контроль.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2024-3-283-289>

Рис. 2. Табл.: 1. Бібл.: 14.

Гончарук Світлана Марківна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку, аналізу і контролю, Львівський національний університет імені Івана Франка (вул. Університетська, 1, Львів, 79001, Україна)

E-mail: yvgoncharuk@i.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3666-906X>

Корпан Костянтин Ігорович – магістрант, Львівський національний університет імені Івана Франка (вул. Університетська, 1, Львів, 79001, Україна)

E-mail: kostya.korpan280@gmail.com

UDC 657: 336+338
JEL Classification: M21; M41; K34

Honcharuk S. M., Korpan K. I. Adaptation of Accounting and Control of the Activities of Small Enterprises to the Realities of Martial Law and Post-War Business Recovery in Ukraine

The article is aimed at studying the key aspects and features of accounting and control of small business enterprises in Ukraine under martial law. It is defined that with the beginning of Russia's full-scale war against Ukraine, public authorities approved a number of legislative and regulatory acts directed towards optimizing certain business processes of Ukrainian enterprises, in particular small businesses. Legislative innovations also relate to the procedure for accounting and control at the enterprise, to which accountants of enterprises must adapt in modern realities. According to the results of the study, it is found that in the conditions of war in Ukraine, accounting at small enterprises has undergone significant transformations, in particular, there is a need to account for transactions on the free transfer of property for the needs of the army, depreciation on such property, accounting for humanitarian and charitable aid, etc. The requirements and restrictions for conducting inventory and tax control at small enterprises are also changing. In accordance with the amendments to the tax legislation made during martial law, the possibility of conducting documentary unscheduled, desk and actual audits has been restored, and from the beginning of December 2023, a moratorium on documentary and factual audits has been temporarily introduced in Ukraine, provided that there are grounds for it. Further research on this topic should be aimed at determining the best options for automating accounting processes, ways to simplify and adapt the implementation of control measures for the activities of small enterprises in Ukraine in the post-war period.

Keywords: adaptation, accounting, martial law, humanitarian aid, legislative innovations, inventory, control, tax control.

Fig.: 2. Tabl.: 1. Bibl.: 14.

Honcharuk Svitlana M. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Accounting, Analysis and Control, Ivan Franko National University of Lviv (1 Universytetska Str., Lviv, 79001, Ukraine)

E-mail: yvgoncharuk@i.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3666-906X>

Korpan Kostiantyn I. – Master's Student, Ivan Franko National University of Lviv (1 Universytetska Str., Lviv, 79001, Ukraine)

E-mail: kostya.korpan280@gmail.com

Вступ. Повномасштабне вторгнення російської федерації на територію України, яке триває вже як понад два роки, призвело до значних змін у соціально-економічній, політичній та законодавчій сферах. Це, своєю чергою, визначило необхідність адаптації українських підприємств до нових умов здійснення ними обліково-звітних і контрольних процесів. Не виключенням стали і малі підприємства, які, на відміну від інших суб'єктів господарювання, хоч і є більш гнучкими та мобільними в умовах різноманітних змін, але під час війни також потребують перегляду підходів до ведення обліку та здійснення контролю.

Уряд України з початку війни шляхом прийняття нових правових актів, внесення і доповнень в існуючі намагається спростити та пристосувати до несприятливих умов ведення бізнесу систему бухгалтерського обліку та звітування, контролю та оподаткування вітчизняних підприємств.

Здійснення бізнес-процесів малими підприємствами в Україні в умовах війни, розгляд новацій в системі обліку, оподаткування і контролю їх діяльності є відносно новою тематикою наукових досліджень українських науковців, практиків і провідних експертів. Проте вже опубліковано низку праць, в яких подано результати дослідження функціонування підприємств малого бізнесу від початку війни і до сьогодні, законодавчих змін, які торкнулися порядку обліку, складання і подання звітності, проведення контролю, у тому числі податкового контролю органами Державної податкової служби України, діяльності малих підприємств в Україні. Окремі науковці у своїх роботах визначають напрямки і перспективи трансформації обліку малих підприємств у післявоєнний період, доцільність зміни як підходів до організації і проведення ними внутрішнього контролю, так і підходів здійснення державного контролю, зокрема податкового.

Вагомий доробок у розкритті особливостей діяльності малих підприємств в Україні та викликів під час війни зробили такі науковці: Амірова Л. і Загірняк Д. [3], Куклінова Т. [4], Мадрига Г. [5], Михайлова А. і Циган Р. [3].

Водночас внесені Урядом України зміни до законодавчих актів в частині обліку, звітності, оподаткування, інвентаризації та проведення податкових перевірок підприємств України, починаючи з початку введення режиму воєнного стану, визначили актуальність розгляду впливу цих змін на практичні аспекти ведення обліку підприємствами малого бізнесу та проведення контрольних заходів їх діяльності. Цим питанням присвячено наукові праці таких провідних українських учених: Василюшин С. [1], Журавської І. [2], Кудлаєвої Н. і Прокопової О. [13], Ступницького Є. [1], Шот А. [14].

Незважаючи на чималий вклад вищезгаданих науковців у формування цілісного розуміння існуючої ситуації, в якій відбуваються зміни облікових і контрольних процесів підприємств України, існує ще багато питань, які стосуються шляхів пристосування ведення обліку і здійснення контролю діяльності малих підприємств у надскладних умовах війни, так і у період повоєнного відновлення.

Метою статті є дослідження ключових аспектів та особливостей обліку і контролю підприємств малого бізнесу України за умов воєнного стану, до яких повинні адаптуватися бухгалтери у сучасних реаліях.

Малі підприємства як важливий фактор економічного розвитку національної економіки визначають структуру та якісну характеристику внутрішнього валового продукту і рівень демократизації соціально-економічних відносин країни, а також забезпечують насичення ринку товарами і послугами відповідно до уподобань і запитів споживачів, реалізацію інновацій і створення робочих місць.

В Україні малі підприємства є основою економіки, складаючи близько 95 % усіх підприємств, які забезпечують понад 40 % усіх робочих місць і створюють близько 34 % усієї доданої вартості [6, с. 2].

Підприємства малого бізнесу є більш мобільні та гнучкі порівняно з великими і середніми підприємствами, а отже, швидше реагують на зміни, які відбуваються у зовнішньому середовищі їх функціонування. Саме тому під час війни та у період повоєнного відновлення для забезпечення стабільності національної економіки України важливо зміцнювати позиції малих підприємств і сприяти адаптації їх бізнес-процесів до економічної і політичної ситуації, а також тих змін, які відбулися у законодавстві країни. Зокрема, це стосується питань обліку, звітності, оподаткування і контролю малих підприємств.

Невід'ємною складовою усіх бізнес-процесів малих підприємств є організація і ведення бухгалтерського обліку, що відіграє особливо важливу роль в умовах війни. Адже задля продовження своєї діяльності, забезпечення чіткості і послідовності усіх процесів на підприємстві, вчасності здійснення розрахунків з усіма контрагентами малі підприємства повинні і надалі забезпечувати своєчасне і у повному обсязі відображення господарських операцій в первинних документах і на рахунках бухгалтерського обліку.

В силу обставин, зумовлених введенням в дію режиму воєнного стану в Україні, облік та звітність підприємств малого бізнесу України зазнали суттєвих трансформацій. Ключові передумови, які призвели до певних змін у порядку обліку на малих підприємствах в Україні, розглянуто на рис. 1.

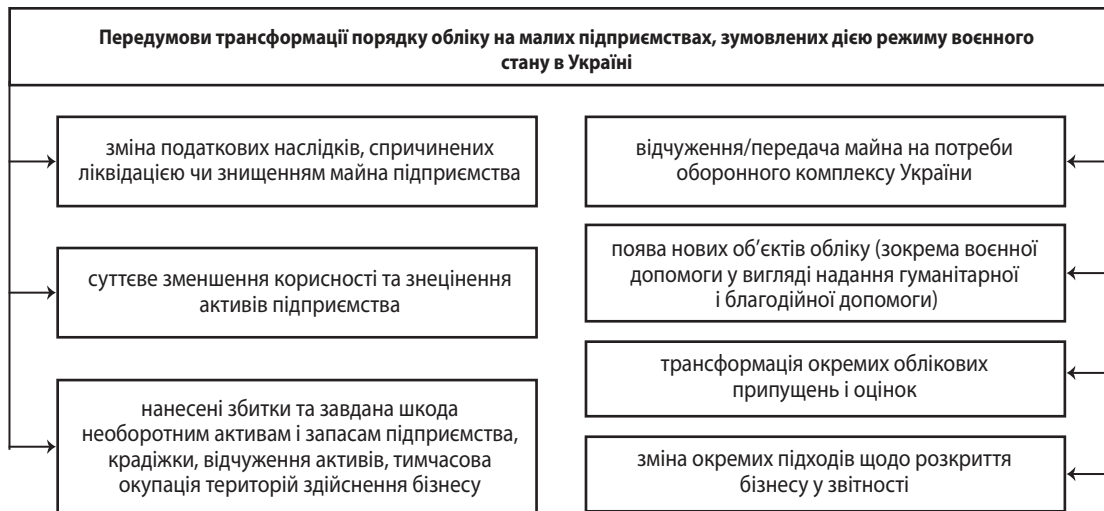

Рис. 1. Передумови трансформації порядку обліку на малих підприємствах в умовах дії режиму воєнного стану в Україні

Джерело: складено авторами на основі [1, с. 20]

З початку війни у в Україні було проведено чимало законодавчих новацій, які прямо чи опосередковано вплинули на ведення обліку окремих активів і зобов'язань підприємств, зокрема і малого бізнесу. Це, своєю чергою, вимагає від керівника і бухгалтера малого підприємства чіткого і однозначного розуміння цих новацій, і дотримання вимог діючих законодавчих актів, щоб правильно відобразити на рахунках бухгалтерського обліку здійснені господарські операції в частині тих активів і зобов'язань, яких безпосередньо стосуються розглянуті законодавчі новації.

Одним із специфічних для малих підприємств об'єктів обліку, операції за якими стали досить типовими для українських підприємств під час війни, є гуманітарна допомога. Її обліковують як цільове фінансування, використовуючи для цього субрахунок 483 «Благодійна допомога». Суми, відображені за субрахунком 483, в подальшому знаходять своє відображення у фінансовій звітності – пасиві форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» чи форми № 1-м «Баланс» (за умови, що мале підприємство при складанні та поданні фінансової звітності керується вимогами Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність»).

Багато малих підприємств, незважаючи на свій хиткий фінансовий стан і заповідіяні війною збитки, активно допомагають Збройним Силам України та добровільним формуванням територіальної оборони, переважно шляхом передачі власного майна (техніки, обладнання, транспортних засобів тощо), коштів чи окремих груп товарів на потреби армії.

За цих умов бухгалтеру чи особі, відповідальній за ведення обліку на підприємстві, важливо правильно оформити усі документи, які стануть підставою відображення господарських операцій з передавання майна на рахунках бухгалтерського обліку. В іншому випадку, при поверненні переданих необоротних активів з бою, вони і далі будуть рахуватися на балансі підприємства з усіма податковими наслідками.

Для цього потрібно керуватися вимогами Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей оподаткування та подання звітності у період дії воєнного стану» від 03.03.2022 р. № 2118-IX, яким:

1. Довповнено підрозділ 10 розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України підпунктом 69.5 «Операції з добровільної передачі або відчуження коштів, товарів, у т. ч. підакцизних, надання послуг на користь ЗСУ та підрозділів територіальної оборони без попереднього або наступного відшкодування їх вартості не вважаються операціями з реалізації для цілей оподаткування» [10].

Таким чином, законодавець дав право бухгалтеру при здійсненні господарських операцій з добровільної передачі або відчуження коштів, товарів, надання послуг на користь ЗСУ та підрозділів територіальної оборони, що не передбачають попереднього або наступного відшкодування їх вартості, відобразити такі операції, як списання активів. А оскільки доходи відсутні, то у підприємства зберігається право на податкові витрати в сумі залишкової вартості, і не потрібно нараховувати та відобразити в обліку податкові зобов'язання з ПДВ.

2. Довповнено підрозділ 2 розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України пунктом 32-1, який передбачає, що операції з передавання товарів і послуг для ЗСУ, Нацгвардії, СБУ тощо не є постачанням товарів і послуг (крім випадків, коли такі операції оподатковуються за нульовою ставкою ПДВ). Відповідно до цього пунктом 32-1 прийнято податкові пільги з ПДВ при здійсненні операцій з добровільної передачі та відчуження майна на користь ЗСУ без компенсації його вартості [10].

Надання малими підприємствами благодійної допомоги на потреби ЗСУ чи добровільним формуванням ТО не має податкових наслідків для підприємства, але тільки

за наявності правильно оформлених первинних документів, які містять підтвердження того, що товари та/або кошти дійсно передавалися військовим формуванням на оборонні потреби на безоплатній основі.

Переважно до складу первинних документів, які повинні бути складені на підприємстві при наданні благодійної допомоги на потреби військових, входять:

- договір пожертви (відповідно до вимог Цивільного кодексу України). Проте під час дії воєнного стану через об'єктивні труднощі укладення договорів пожертви з підрозділами ЗСУ чи ТО, згідно з вимогами Цивільного кодексу України, часто є неможливим. Тому дозволено в умовах воєнного стану для підтвердження факту надання благодійної допомоги використовувати листи між підприємством і військовим підрозділом чи благодійною організацією, або інші документи, які містять переписку між двома сторонами і таким чином фіксують зміст правочину, пов'язаного з наданням підприємством благодійної допомоги;
- 2) наказ керівника підприємства про надання благодійної допомоги;
- 3) акт приймання-передавання або будь-який інший документ про передачу активів (у т. ч. грошових коштів), який містить всі обов'язкові реквізити первинного документа, передбачені Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV.

Важливо наголосити на тому що, враховуючи усі зміни, внесені до порядку обліку на підприємствах, зокрема і підприємств малого бізнесу, в Україні під час війни, виникає необхідність перегляду окремих положень облікової політики підприємства задля формалізації нових облікових методів та/або процедур, які використовує підприємство для обліку таких воєнних подій та операцій.

Здійснення контролю на підприємствах малого бізнесу також зазнало деяких змін в умовах воєнного стану. Перш за все це стосується проведення інвентаризації на підприємстві під час війни.

Як відомо, підприємства незалежно від форми власності і розміру в Україні при складанні річної фінансової звітності, керуючись вимогами Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV [9] і Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 02.09.2014 р. № 879 [8], наприкінці звітного року обов'язково повинні проводити інвентаризацію активів і зобов'язань. Це здійснюється для підтвердження достовірності і правильності показників бухгалтерського обліку і звітності підприємства.

У реаліях сьогодення не всі підприємства, а особливо підприємства малого бізнесу, через об'єктивні причини не мають змоги проводити інвентаризацію наприкінці звітного року. Саме тому для підприємств, які знаходяться на окупованій території та/або мають (мали) місцезнаходження на території ведення бойових дій у період дії воєнного стану, законодавець передбачив можливість проведення інвентаризації після усунення перешкод для

безпечного доступу інвентаризаційної комісії до активів підприємства.

Належний рівень податкової дисципліни на малих підприємствах в Україні забезпечується шляхом проведення податкового контролю, що здійснюється у формі податкової перевірки органами Державної податкової служби (ДПС) України. Податкова перевірка під час війни в Україні має свої особливості, які обумовлені чинним законодавством, зокрема Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей податкового адміністрування податків, зборів та єдиного внеску під час дії воєнного, надзвичайного стану» від 12.05.2022 р. № 2260 [11]. Цим Законом поновлено проведення:

- 1) камеральних перевірок поданої податкової звітності, своєчасності подання податкових декларацій, сплати узгоджених сум податкових зобов'язань, реєстрації податкових накладних/розрахунків коригування;
- 2) документальних позапланових перевірок:
 - проведення яких здійснюється за звернення платника податків;
 - документальних позапланових перевірок платників податків, за якими отримано податкову інформацію, яка свідчить про порушення платником валютного законодавства щодо граничних термінів надходження валютної виручки за експортними операціями та/або товарів за імпортними операціями;
- 3) фактичних перевірок, які проводяться за місцем безпосереднього здійснення платником податків господарської діяльності, розташування його господарських чи інших об'єктів права власності [11].

Підстави проведення на підприємствах фактичної перевірки органами ДПС України подано на рис. 2.

Документальні та фактичні перевірки під час воєнного стану можуть здійснюватися контролюючими органами за наявності:

- 1) безпечного доступу до приміщень та іншого майна, що:
 - використовуються для провадження господарської діяльності та/або є об'єктами оподаткування;
 - або використовуються для отримання доходів (прибутку);
 - або пов'язані з іншими об'єктами оподаткування платника податків;
- 2) безпечного допуску до територій;
- 3) безпечного доступу / допуску:
 - до документів, довідок про дотримання вимог податкового законодавства;
 - до фінансової та статистичної звітності у порядку і на підставах, визначених законом;
 - до документів, довідок про фінансово-господарську діяльність платника податків, отримані ним доходи і здійснені видатки, іншої інформації, яка пов'язана з розрахунком і сплатою податків, зборів, обов'язкових платежів;
- 4) безпечного проведення інвентаризації основних засобів, коштів, товарно-матеріальних цінностей тощо.

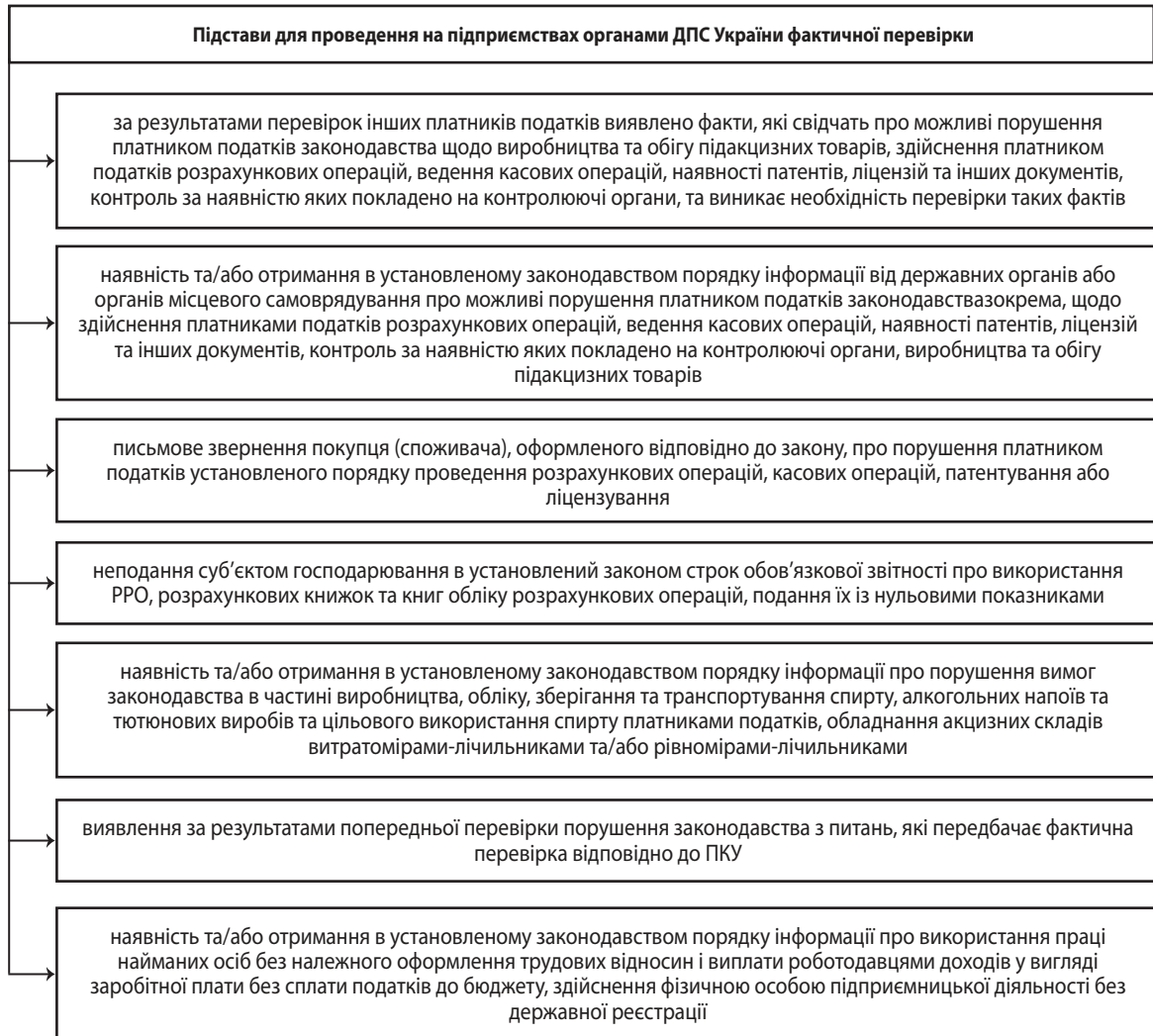

Рис. 2. Підстави проведення на підприємствах фактичної перевірки органами ДПС України

Джерело: складено автором на основі [7]

Водночас Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо скасування мораторію на проведення податкових перевірок» від 09.11.2023 р. № 3453-IX [12] з 1 грудня 2023 року впроваджує у дію тимчасовий мораторій на проведення документальних і фактичних перевірок за наявності підстав, перелік яких наведений у табл. 2.

Висновок. Малі підприємства відіграють вагомую роль в соціально-економічному розвитку економіки України. З огляду на це, необхідним кроком Уряду України під час війни для підтримки і стимулювання діяльності вітчизняного бізнесу стало прийняття низки законодавчих і нормативно-правових актів, внесення змін і доповнень до чинних, що регулюють порядок ведення бухгалтерського обліку та звітності, оподаткування й контролю.

Внесення змін і доповнень до облікового і податкового законодавства під час дії режиму воєнного стану було здійснено, перш за все, з метою:

- 1) повного і своєчасного відображення здійснених підприємством господарських операцій на рахунках бухгалтерського обліку під час війни;

- 2) зниження податкового тиску на малий і середній бізнес;
- 3) послаблення та зменшення контрольних заходів, у тому числі з проведення податкових перевірок;
- 4) створення сприятливих умов для проведення інвентаризації в складних умовах війни;
- 5) забезпечення лояльного підходу до складання і подання звітності.

Завдяки цьому підприємства малого бізнесу мають чітке розуміння того, як їм необхідно пристосовувати свої обліково-звітні та контрольні процеси до реалій сьогодення. Зокрема, це стосується обліку господарських операцій, здійснення яких не було типовим для малих підприємств (надання гуманітарної і благодійної допомоги, безоплатна передача майна на потреби армії та нарахування амортизації такого майна, розрахунок середньої заробітної плати мобілізованих працівників та ін.), складання і подання річної звітності, проведення інвентаризації та здійснення щодо малих підприємств заходів податкового контролю тощо.

Таблиця 2

Підстави застосування мораторію на проведення документальних і фактичних перевірок платників податків

Вид перевірки	Підстави застосування мораторію
Документальна перевірка	1) до платників єдиного податку першої та другої груп (крім перевірок, пов'язаних з припиненням підприємницької діяльності ФОП, та/або таких, що проводяться на звернення платника податків) – до 1 грудня 2024 року
	2) до платників єдиного податку першої та другої груп (крім перевірок, пов'язаних з припиненням підприємницької діяльності фізичної особи – підприємця, та/або таких, що проводяться на звернення платника податків) – до 1 грудня 2024 року
	3) на проведення документальних перевірок платників податків, податкова адреса яких станом на дату початку бойових дій є територія, на якій ведуться активні бойові дії, – до останнього числа місяця, в якому було завершено бойові дії на відповідній території, а в разі зміни платником податків місцезнаходження на іншу територію України – до дати проведення державної реєстрації зміни місцезнаходження
	4) на проведення документальних перевірок платників податків, податкова адреса яких станом на дату початку можливих бойових дій є територія можливих бойових дій, – до останнього числа місяця, в якому була припинена можливість бойових дій на відповідній території, а в разі зміни платником податків місцезнаходження на іншу територію України – до дати проведення державної реєстрації зміни місцезнаходження
Фактична перевірка	1) за місцезнаходженням об'єктів оподаткування чи об'єктів, пов'язаних з оподаткуванням, які станом на дату початку тимчасової окупації були розташовані на тимчасово окупованих Російською Федерацією територіях України, – до дати завершення тимчасової окупації відповідних територій
	2) за місцезнаходженням об'єктів оподаткування чи об'єктів, пов'язаних з оподаткуванням, які станом на дату початку активних бойових дій були розташовані на територіях, на яких ведуться активні бойові дії, – до дати завершення бойових дій на відповідних територіях
	3) за місцезнаходженням об'єктів оподаткування чи об'єктів, пов'язаних з оподаткуванням, які станом на дату початку можливих бойових дій були розташовані на територіях можливих бойових дій (крім перевірок платників податків, які здійснюють діяльність у сфері виробництва та/або реалізації підакцизної продукції, організації та проведення азартних ігор в Україні (гральний бізнес), купівлі / продажу іноземної валюти, суб'єктів, які провадять господарську діяльність без державної реєстрації як суб'єкта господарювання) – до дати завершення можливих бойових дій на відповідних територіях

Джерело: складено автором на основі [11]

ЛІТЕРАТУРА

1. Васишин С., Ступницький Є. Окремі аспекти впливу воєнного стану на облік діяльності бізнес-суб'єктів. *Облік діяльності бізнесу в умовах воєнного стану: новачії – 2023* : зб. матеріалів Першого бухгалтерського воркшопу-стажування (м. Київ, 26 жовт. – 3 листоп. 2023 р.). Київ : ННЦ «ІАЕ», 2023. С. 20–22.

2. Журавська І. Зміни в розрахунку середньої заробітної плати: оновлено Порядок № 100. *Liga 360*. 2022. URL: <https://interbuh.ligazakon.net/article?id=-145428&edition=100>

3. Загірняк Д. М., Циган Р. М., Михайлова А. С., Амірова Л. М. Вплив цифрової економіки на розвиток малих та середніх підприємств. *Ефективна економіка*. 2024. № 5. URL: <https://journals.dut.edu.ua/index.php/emb/article/view/2928>

4. Куклінова Т. Функціонування малих підприємств під час воєнного стану. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2023. № 2. С. 172–174.

5. Мадрига Г. М. Поняття, місце і роль малих підприємств в економіці: економічні та соціальні аспекти. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2023. № 767. С. 154–163.

6. Оцінка впливу війни на мікро-, малі та середні підприємства в Україні. Київ : Програма розвитку ООН в Україні, 2024. 86 с.

7. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

8. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань : Наказ Міністерства фінансів України від 29.07.2022 № 879. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text>

9. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>

10. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей оподаткування та подання звітності у період дії воєнного стану : Закон України від 03.03.2022 № 2118-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2118-20#Text>

11. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей податкового адміністрування податків, зборів та єдиного внеску під час дії воєнного, надзвичайного стану : Закон України від 12.05.2022 № 2260-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2260-20#Text>

12. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо скасування мораторію на проведення податкових перевірок : Закон України від 09.11.2023 № 3453-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3453-IX#Text>

13. Прокопова О. М., Кудлаєва Н. В. Бухгалтерський облік в умовах воєнного стану: Ключові характеристики та проблемні аспекти. *Інвестиції: практика та досвід*. 2022. № 9–10. С. 38–43.

14. Шот А. П., Підручняк К. П. Організація бухгалтерського обліку та оподаткування на підприємствах у сучасних умовах. *Молодий вчений*. 2022. № 12 (112). С. 129–133.

REFERENCES

- Kuklinova, T. "Funktsionuvannia malykh pidpriemstv pid chas voiennoho stanu" [Functioning of Small Enterprises During Martial Law]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*, no. 2 (2023): 172-174.
- [Legal Act of Ukraine] (1999). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (2010). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (2022). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (2022). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2118-20#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (2022). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2260-20#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (2023). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3453-IX#Text>
- Madryha, H. M. "Poniattia, mistse i rol malykh pidpriemstv v ekonomitsi: ekonomichni ta sotsialni aspekty" [Concept, Place and Role of Small Enterprises in the Economy: Economic and Social Aspects]. *Visnyk Natsionalnoho Universytetu «Lvivska politekhnika»*, no. 767 (2023): 154-163.
- Otsinka vplyvu viiny na mikro-, mali ta seredni pidpriemstva v Ukraini* [Assessment of the Impact of the War on Micro, Small and Medium-sized Enterprises in Ukraine]. Kyiv: Prohrama rozvytku OON v Ukraini, 2024.
- Prokopova, O. M., and Kudlaieva, N. V. "Bukhhalterskyi oblik v umovakh voiennoho stanu: Kliuchovi kharakterystyky ta problemni aspekty" [Accounting Under Martial Law: Key Characteristics and Problematic Aspects]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 9-10 (2022): 38-43.
- Shot, A. P., and Pidruchniak, K. P. "Orhanizatsiia bukhhalterskoho obliku ta opodatkuvannia na pidpriemstvakh u suchasnykh umovakh" [Organization of Accounting and Taxation at Enterprises in Modern Conditions]. *Molodyi vchenyi*, no. 12(112) (2022): 129-133.
- Vasylyshyn, S., and Stupnytskyi, Ye. "Okremi aspekty vplyvu voiennoho stanu na oblik diialnosti biznes-subiektiv" [Certain Aspects of the Influence of Martial Law on the Accounting of Business Entities]. *Oblik diialnosti biznesu v umovakh voiennoho stanu: novatsii - 2023*. Kyiv: NNTs «IAE», 2023. 20-22.
- Zahirniak, D. M. et al. "Vplyv tsyfrovoi ekonomiky na rozvytok malykh ta serednikh pidpriemstv" [The Impact of the Digital Economy on the Development of Small and Medium-sized Enterprises]. *Efektivna ekonomika*. 2024. <https://journals.dut.edu.ua/in>
- Zhuravska, I. "Zminy v rozrakhunku serednoyi zarobitnoi platy: onovleno Poriadok № 100" [Changes in the Calculation of the Average Salary: Order no. 100 Has Been Updated]. *Liga 360*. 2022. <https://interbuh.ligazakon.net/article?id=-145428&edition=100>

Стаття надійшла до редакції 03.09.2024 р.
Статтю прийнято до публікації 17.09.2024 р.